

Nálunk járt a megye első embere

Nógrád sorsa, községünk sorsa is

Herencsényben járt a közel-múltban a Nógrád Megyei Közgyűlés elnöke. *Becsó Zsolt* a község képviselőtestületével találkozott. A közel ötórás közvetlen hangulatú megbeszélésen Juszti Józsefné polgármester köszöntötte a jeles vendéget, majd ismertette az önkormányzat fontosabb adatait, a költségvetés sarokszámaival. Bővebben kitért a szennyvíz hálózat kiépítésével kapcsolatos terveinkre, amihez megyei segítséget is kért.

Becsó Zsolt válaszában utalt rá, hogy a megyében Herencsényen kívül még az országos átlaghoz képest sok településről hiányzik a csatornahálózat. Ezek a drága infrastruktúra-fejlesztések csak állami és uniós támogatásokkal valósíthatók meg. Sajnos kimaradtunk abból a fejlesztési ütemből, amikor az állami támogatás közelített a száz százalékhöz. Most talán annyi előnyünk lehet, hogy már nem követjük el azokat a hibákat, amik korábban a tapasztalatok híján előfordultak.

A találkozó fő témája a Palócföld Eurorégió létrehozása volt. A téma fontosságát jelzi, hogy a megbeszélésen megjelent *Dr. Kulcsár László*, a Szent István Egyetem professzora, az Európai Unió regionális rendszerének nemzetközileg is elismert szaktekinvélye, aki előadásában nagyon kedvezőnek ítélte helyzetünket. Az Európai Unióban több száz eurorégió működik, de olyan erős kulturális gyökerekkel rendelkező igen kevés van, mint amilyen a Palócföld lehet.

A Palócföld Eurorégió építménye azonban sok téglából – helyi ünnepekből, kulturális eseményekből, hagyományápolásból – épül fel. Ezek sorában előkelő helyet foglal el a Herencsényi Palóc búcsú, amelyet az idén, július 7-én rendezünk meg harmadik alkalommal. A kiemelt vendégei között köszönhetjük Becsó Zsoltot is, aki a meghívásunkat örömmel elfogadta.

A közgyűlés elnöke kiemelte, hogy Herencsény lélekszámahoz viszonyítva kiemelkedő szerepet vállal a Palóc hagyományok őrzésében, és a palócföldi közösség összekovácsolásában. Ígéretet kaptunk arra is, hogy a két országra és hét történelmi vármegyére kiterjedő Palócföld egységes, kulturális alapú eurorégióvá való fej-

lesztését anyagiilag is támogatni fogja, és szeretné, ha a régiós törekvések motorja Nógrád megye lehetne.

A Palócok egyébként a történelmi Bars, Hont, Nógrád, Gömör, Pest, Heves és Borsod megyék területén éltek. A mintegy 450 palóc gyökerű település 25 járásban tömörült. Egy részük az iparosítás, városiasodás következtében elvesztette néprajzi örökségét, de igen sok település ma is őrzi viseletét, hagyományait.

A község terve és a Palócföld Eurorégióval kapcsolatos elképzelések tehát nem választhatók szét. Nem találhatunk az országban egyetlen olyan települést sem, amely a környezetéhez képest jelentősen fejlettebb. A megyével, a környező településekkel közös az utunk. Legyen erőnk ezen az úton egymás kezét fogva végigmennünk! ■

Pekár István

Becsó Zsolt

Kiskút, kerekés kút...

Rómának, az örök városnak a leglátogatottabb műemlékei közé tartozik a Trevi-kút. Vízébe a turisták egy-egy pénzdarabot dobznak abban a reményben, hogy még egyszer visszatérhetnek. Herencsénynek nincs szökőkútja, de van sok szép forrása, ahogy mi nevezzük, kiskútja. Pontosabban csak volt, régen.

Ezek közül ma már csak kettő lelhető fel, azok is elég rossz állapotban vannak. A Feketevíz patakot több tíz kilométeres útjára indító Arethusa-forrást hosszú percekig kell keresni a sűrű aljnövényzetben, a Rimóczi-kiskútjának neve-

zettet pedig egy tavaly beledöglött vadmalac maradványai csúfítják. Mindkét helyen 15–20 éve még padok, asztalok várták a turistákat, ma már csak korhadt maradványaik látszanak.

Az Arethusa forrást – mi herencsényiek csak Források néven ismerjük – még a 1920-as években nevezték el a környéken rendszeresen táborozó cserkészek. (Arethusa görög nimfa volt, akit Artemis, másként Diana, a vadászat istennője Ortygia szigetén forrássá változtatott azért, hogy megmentse egy isten szerelmétől.)

Az erdő szélétől mintegy 50 méterre található betongyűrűvel ellátott forrás vize nem csak hűsítően hideg, de jótékony hatással van az emésztésre is. Amikor a téves időkből a liskói földet arattunk, vízárt a Forrásokhoz jártunk. Mindannyian

(Folytatás a 2. oldalon)

(Folytatás az 1. oldalról)

megfigyeltük, hogy ekkor hamarabb megéhezünk, alig vártuk, hogy az ebéd megérkezzen.

Ez a két forrás azért maradt meg, mert az állami erdészet betongyűrűt helyezett föléjük, ami megvédte a vízontagságoktól. A tetejüket lezáró fafedél azonban elkorhadt, pótolni kellene. A két megmaradt forrás mellett azonban volt még jó néhány. Magam is ismertem a Bánya-patak forrását, a Gyürky-hegyi és a Köpői kiskutat. Ugyancsak értékesek a határbeli ásott kutak, ezekből is néhány még megmenthető lenne. Még megvannak a liszkói, a nelázdsdi, a biktólyai, a telelői, talán a bikki és a silledősi kutak is. Egy régi világ emlékei ezek, tanúi voltak szép és kínos koroknak, az egyiknél szerelmek születtek, másiknál egy szomorú élet ért véget.

Tudom, most sokan arra gondolnak, hogy Herencsény egy szegény falu, ezernyi fontosabb dolgunk lenne, mintsem források, mezei kutak sorsá-

Rimóczi kiskútja
Fotó: Pekár István

val törődünk. Nem kell holnap hozzálatnunk a munkához, de tartsuk eszünkbe, hogy ezek is értékeink. Még sokan megérik közülünk, hogy a víz értékesebb lesz, mint az olaj. Éppen ezért talán az életünkben egy-egy félnapot rászánhatnánk, hogy a beiszapolódott forrásokat kitisztítsuk, környéküket megsza- badítsuk a bozóttól, és ha már egyszer rendbe tettük, a község szociális munkásai a fűnyírást könnyedén elvégezhetik. Talán pályázat is található, amely révén a kutakat új gémmel, kútkávéval láthatnánk el. Akkor látni fogjuk, hogy újra részévé válnak életünknek, a környéken kirándulók elviszik a hírét jócskeledetünknek. ■

pekár

Rólunk írták

Jó palócok útja

... a Palóc Úthoz tartozó Herencsényben a Hegyalja vendégházban, *Perjési Attiláéknál* célszerű aludni. Ez a szálláshely különösen érdekes, ugyanis a családnak több épülete van: egy szépen felújított házban lehet megszállni, de emellett található a jókora udvarban egy körülbelül százesztendő, eredeti állapotban tündöklő parasztház, amely előtt ma is működő gazdasági udvar található kisebb jóságokkal. A faluban egyébként vár minket a Millenniumi Park, egy kis szakrális építménynek is beillő szabadtéri vendégváró kemence, a határban pedig a középkori harasztípusztai templom. Érdekesség, hogy 1944-ben néhány hónapig e településen talált menedéket a németek és a nyilasok elől Bethlen István. Ezt márvány emléktábla hirdeti.

Tácsik János és neje kedvesen behívna minket magukhoz, és el sem eresztenek, amíg meg nem kóstoljuk fahéjas túrós lepényüket. Egy közeli kertben az idős Horák Jánosné kapálgat – népviseletben, amelyet annak idején az édesanyjától kapott.

– Herencsény Palócföld szívében fekszik, a Belső-Cserhát lankái között, így természetes, hogy mindent megteszünk turisztikai vonzerőnk növeléséért – mondja *Jusztin Józsefné* polgármester. – Ugyanakkor állandóan küzdünk azért, hogy népességünk megmaradjon, amiben nagy szerepe lehet az idegenforgalomnak.

Herencsény, 2004. augusztus 21.

Fotó: Pekár István

– Ez a Palóc Hagymányok és Kultúra Háza, amely múzeumként és régi-új közösségi színtérként szolgál – magyarázza *Szandai József*, aki mellett, hogy a Nógrád Megyei Közgyűlés képviselője, harmadik generációs méhészt is a faluban. – Itt a helyiek és a turisták egyaránt megélhetik a toll- és a kukoricafosztás, a hímezés, a tojásfestés örömeit, sőt még valódi népmeséket is hallgathatnak.

Mint kiderül, Herencsényben is tartanak palóc búcsút, szüreti felvonulást, Szent Mihály-napi búcsút, Márton napi fonót és július eleji keresztünnepet. A település jelképe ugyanis a Gyürky-hegyen

két évvel ezelőtt ünnepélyesen felállított Palócok Vigyázó Nagyeresztje, amely 12 méter magas, és a Magyarországon, illetve a Felvidéken élő népcsoport összetartozását jelképezi.

– A Jóisten is így akarta, hogy itt legyen a palócok keresztje, a szomszéd falvak sem láttak problémát ebben, még segítettek is nekünk. Lassan mozduló nép vagyunk, de azért összetartóak. Reméljük, jobb lesz az itt élőknek, ebben bíznak a felvidéki palócok is, akik a keresztet hozták a saját földjükből egy-egy marékravalót – mosolyog *Jusztin Józsefné*. ■

(Magyar Nemzet, 2007. április)

Herencsényi Hírmondó • Herencsény polgárainak tájékoztató magazinja • Megjelenik minden hónap utolsó hetében • Kiadja: Herencsényi község önkormányzata

Felelős kiadó: Jusztin Józsefné polgármester • A szerkesztőség címe: Herencsényi Főút, 2677 Herencsény, Kossuth út 50. • Felelős szerkesztő: Pekár István, tel: 303-436-115, e-mail: pekar55@t-online.hu • Szerkesztőségi titkár: Ambrózi Erzsébet, tel: 35-357-459, e-mail: szandai_jozsef@t-online.hu • Nyomdai munkák: Agroinform Kiadó és Nyomda Kft., 1149 Budapest, Angol u. 34. • Ügyvezető: Bolyki István • Nyomdai előkészítés: Mahr János • Operátorok: Sándor Anna, Soós Éva • Lapunk szerzői: Ambrózi Erzsébet, Csizsik Róbert, Lukács Rita, Pekár István, Pszota Csilla, Szandai József, Szedlák Dorina, Varga Judit • Fotó: Bohanek Miklós, Pekár István, Prasznai Lajos

Teréz néni a Palócföld örökös mesemondója

Teréz néni az óvodában

Bohanek Miklós felvétele

A mese egy nép kultúrájának leghívebb őrzője, ha meghallgatjuk, elolvassuk őket, megleivenednek előttünk a letűnt korok elfeledett hagyományai, megismerhetjük őseink szokásait, bepillanthatunk mindennapjaikba. A Palócország-Meseország elnevezésű mesemondóverseny megálmodója zászlajára tűzte a palóc táj népmeséinek összegyűjtését és megőrzését az utókor számára.

A Mikszáth Kálmán Művelődési Központ mesésztől volt hangos a hét végén. Itt rendezték meg a VI. palóc mesemondóversenyt. Tíz évvel ezelőtt a rosznyói Badin Ádám mesemondó álmodta meg a palóc terület népmeséit és előadóit összefogó találkozót.

A meseverseny családi légkörben, jó hangulatban telt. A mesefa alatt elhelyezett padon várták a regélők, hogy rájuk kerüljön a sor. Fiúk és lányok, fiatalok és idősök saját tájegységükre jellemző népviseletben, ízes tájszólással adtak számot tudásukról. Az előadások magukkal ragadták a hallgatóságot, a zsűri tagjait pedig nagy feladat elé állították, ugyanis a színvonalas produkciók közül nehéz volt kiválasztani a legjobbat. Végül

megszületett a döntés, a bíráló-bizottság minden kategóriában egy palóc nivódíjat adott ki.

Ezek közül az Őzikét Tóth Laura kapta Balassagyarmatról, Sólom elismerésben részesült Simko Laura darnyai mesélő, a Táltos díjat a jólési Zagiba Tamásnak ítélték, a Griffmadarat pedig Hodovány Henriettának, aki a vajdasági Kupuszinából érkezett. A ragyolci Koronczai László Csodaszarvas nivódijban ré-

szesült. Benko Fruzsina Borbála és Benko Júlia fülekpüspöki versenyzők a Rozmaring palóc nivódíjat kapták meg.

A legjobban öltözködő leány mesemondó a gyöngyössolymosi Majoros Réka lett, így Kisködmön díjat kapott. A fiúk-nál ugyanebben a kategóriában Oszoli Péter palásti mesélő vihette haza a Cifraszűr díjat. A zsűri a ceredi Simon Réka előadását találta a legizesebbnek, ezért neki ítélték a Szőlő-szóló díjat. A legfurfangosabbnak Bíró Zoltán zabari versenyző bizonyult, így ő örülhetett a Róka koma díjnak.

Palócország „örökös mesemondójának” kiáltották ki **Bartus Józsefnét** Herencsényből, **Pál Istvánt** Tereskéről, **Toldi Istvánt**, aki a vajdasági Kupuszinából érkezett és **Vereczki Jánosnét** Illyből. A „Palóc mesemondás kismestere” címet **Imrecze Bettina** Méhiből, a sajozsztent-királyi **Szabó László** és a harmaci **Szőke**

István tudhatja magáénak. A csoltói **Beke Zoltán**, a rimaszombati **Borbás Orsolya**, **Kusza Ádám** Serkéről, **Mihály Gyula** Gömörsídről, a palásti **Oszoli Gábor**, a medveshidegkúti **Pál Róbert** és a kazári **Telek Balázné** lettek a „palóc mesemondás mesterei”.

A mesemondók és hallgatók élményekkel és a múlt morzáival gazdagodva térhettek haza. Aki részt vett ezen a rendezvényen egy varázslatos világ kulisszái mögé pillanthatott, és újra felfedezhette a népmesékben rejlő örök szépséget. ■

A Nógrád Hírlap 2007. április 17-én megjelent cikke alapján

Herencsényben járt a Szabad Föld

Községünket választotta a népszerű Szabad Föld hetilap a megyéket bemutató sorozatához. Nógrád megyét tehát falunkon keresztül ismerhetik meg a lap olvasói. Vajon miért választottak minket? **Keresztény Gabriella** újságíró és **Bohanek Miklós** fotóriporter szerint a szép táj, a rendezett falu, a kedves, nyitott emberek a Mikszáth Kálmán által oly szépen megírt jó palócok világát idézik fel. Miklós már járt Herencsényben a Palócok Vigyázó Keresztjének felszentelésekor, Gabi első látogatása ellenére olyan otthonosan mozgott, mintha itt nőtt volna fel. ■

Keresztény Gabriella Lenner Istvánnal beszélget
Fotó: Bohanek Miklós

Szinte nem is hiszünk a saját fülünknek, amikor meghalljuk, hogy a barkácsolással is ártunk környezetünknek. A lakásban a falak, burkolatok, berendezési tárgyak festése, lakkozása teljesen ártalmatlannak tűnik, mégis számos kockázatot rejt magában, mind az egészségre, mind a környezetre nézve. Mindez abból adódik, hogy a festékek, pákok, lakkok, ragasztók nagy arányban tartalmaznak illékony szerves vegyszereket, oldószereket, amik a lakások levegőjét súlyosan szennyezik. Azt is fontos tudni, hogy még ezeknek a csomagolása is veszélyes hulladéknak minősül, ami azt jelenti, hogy nem keveredhet a lakossági hulladékkal.

Lehetőleg a régi festékeknek ne oldószerezrel, hanem dörzspapírral távolítsuk el. A faanyagok kezelésére pedig használjunk lenolajat, ami a legegyszerűbb, legolcsóbb, legkörnyezetkímélőbb felületkezelő szer.

A viaszréteggel való bevonás a bútorok, hajópadiók, parketták talán legrégebbi felületkezelési

Környezetvédelem – otthon

eljárása. Viaszbevonatokat készíthetünk otthon is saját kezűleg, például csiszolt fára. Az alapanyagok nem teremnek minden bokrban, kicsit nehéz beszerezni őket, de megéri elkészíteni. Csiszolt fához készült viaszbevonathoz szükségünk lesz 1,5 deciliter terpentínre, 30 dkg viaszreszelékre. Először a terpentint melegítsük gőz fölött, majd adjuk hozzá a viaszreszeléket. Kis kavargatás után vegyük le a tűzről, és hagyjuk kihűlni. Figyelem! A szer gyúlékony anyagokat tartalmaz, ezért óvatosan bánjunk vele.

A nyers- és csiszolt fa ápolása mellett ügyelnünk kell az élő fák

gondozására is. A különböző permetező oldatok is tartalmaznak olyan káros anyagokat, amelyek ha bőrünkkel érintkeznek, vagy a szemünkbe kerülnek, veszélyeztetik egészségünket. Ha mégis megtörténne, akkor bő vízzel mossuk ki szemünkéből, vagy súlyosabb bőrfertőzés esetén forduljunk háziorvosunkhoz.

Remélem, hogy ezzel a pár apró, de mégis nagyon hasznos dologgal sikerült kitágítanom a férfiak látókörét is, hogy ezután egyszerűbb eszközökkel óvják meg itt, a faluban a környezetüket! ■

Lukács Rita

Erdőjáró Romló erdőgazdálkodási feltételek

Az erdőgazdálkodó számára májusban derül ki a tavaly elvégzett telepítések sikeressége. Az idei szélsőségesen száraz időjárás sok problémát okozhat az új telepítéseknel, de a régebbiek növekedését is károsan befolyásolhatja.

A telepítések sorközápolását célszerű az erőteljesebb gyomosodást megelőzően megkezdeni, bár a jelenlegi időjárás a gyomoknak sem kedvez. A sorok ápolását célszerű elhalasztani, mivel az aszályos időjárásban a kibontott csemeték halálra vannak ítélve. Az új rendelettervezet sem követeli meg a teljes gyomtalanítást, mivel – a gyakorlati tapasztalatok alapján – bizonyos mértékű gyomfedettség védelmet nyújt a csemete számára. A tervezet legfeljebb 40 centiméteres gyom meglétét engedélyezi, mivel ez még nem gátolja a csemete növekedését.

A készülő rendelet-tervezet elfogadásával a telepítések – az elmúlt évek ugrásszerű növekedése után – nagymértékű visszaesése várható. Csökkennek a telepítési támogatások egységarai, a jövedelemplótló támogatások pedig 20 évről 15 évre korlátozódnak. A jövedelemcsökkenéssel visszaesik a telepítési kedv, ez pedig súlyosan érinti a csemete-termelőket, a telepítések tervezését, kivitelezését végző vállalkozásokat is. Ezek költséges műszaki fejlesztéseket hajtottak végre, és a vidéki munkaerő foglalkoztatásában is szerepet vállaltak.

A tervezet más változásokat is tartalmaz, de ezekről még folyik a szakmai érdekképviselések és a rendeletalkotók között az egyeztetés. Valószínűleg tovább folytatódik a nemzeti erdőgazdálkodási prog-

Fotó: Index

ram támogatási formáinak átalakítása, ami a gazdálkodók számára újabb tehernövekedéssel fog járni.

Mindezek a változások a telepítők részére annyi előnnyel járhatnak, hogy a rendkívül magas csemete árak visszatérnek egy elfogadhatóbb szintre. A telepítési szándék csökkenése miatt nem lesz szükség ennyi csemetére. A változások a korábban elfogadott telepítésekre még nem vonatkoznak, azok az előző pályázati kiírás szerint kezelendők.

A vadgazdálkodó életében az idei szaporulat óvása és nevelése, a kezdődő vadkárok elhárítása ad nagyobb feladatot. Az őzbakvadászati idénye is megkezdődött bár az őzbakok egy része még nem alakította ki büszke fegyverét. A vadföldök és vadlegelők telepítése és felújítása fontos feladat, szükség esetén az aszályos időjárás miatt a víz utánpótlás megoldásról gondoskodni kell. ■

Csizik Róbert

„Manapság, amikor az emberiség nagy része eltávolodott a természetes életmódtól és a helytelen életvitel fenyegető megbetegedések lehetőségét rejtő magában, vissza kellene térnünk gyógynövényeinkhez, melyekkel a Teremtő az ő végtelen jóságában az idők kezdete óta megajándékoz bennünket.”

(Maria Treben)

Bemutakozik az Ökoherba Kft.

Vissza a természethez

Napjainkban sokat hallani az egészséges táplálkozásról, a gyógynövények terápiás hatásáról. A gyógyszeripar termékei mellett vagy helyett egyre több ember érdeklődik irántuk, és sok orvos is elismeri létjogosultságukat. Hazánkban is sok gyógynövény szaküzlet, biopatika található, forgalmuk egyre növekszik. Az emberekben tudatosul a régi mondás igazsága és hite, hogy „Fűben-fában orvosság”. Herencsényben egy jó szakmai hírű gyógynövény kft. működik, tulajdonosa, vezetője, Praszna Lajos.

A gyógynövényekkel foglalkozó gazdasági társaság 1999. május 21-én alakult Agro-Herba Kft. néven, jelenleg négy embert foglalkoztat. Fő tevékenységi köre a bio fűszer- és gyógynövénytermesztés. Legfontosabb termékeik a borsmenta, a fodormenta, az orvosi zsálya, az édeskömény, a koriander és a cickafark. Ezen növényeknek inkább gyógyászati jelentőségük van; gyógytermék alapanyagok, illetve élelmiszer kiegészítő termékek.

Mennyiségük fogyasztása más növényekkel – mint például a gabonafélék – szemben elenyésző, mivel ezekből az ember évente csak dekát fogyaszt. Főként gyógy-

teaként, tinktúraként, vagy szárazkivonatként kerülnek forgalomba. Termesztésük, feldolgozásuk megfelelő gondossággal, felelősséggel végezhető, ügyelni kell tisztaságukra, vegyszertmentességükre. E termékeket betegségekben szenvedő emberek fogyasztják, szervezetüket nem lehet újabb káros hatásokkal terhelni.

A gazdasági társaság a méző üzem mellett az elmúlt évtizedek legjelentősebb vállalkozása Herencsénynek. A telepépítés, a gépvásárlások és egyéb beruházások pályázati támogatásokból, saját erőből és banki hiteltől történtek. Az alapvető gépállomány megfelelő, de speciális gépek hiányoznak még.

A gyógynövénytermesztés sajátos területe a mezőgazdaságnak, általában a kertészethez sorolják. Vannak növények, amelyek:

- jól gépesíthetők, kevés kézi munkaerőt igényelnek. Ilyen az édeskömény, a koriander.
- kevésbé vagy közepesen jól gépesíthetők, mint például a borsmenta és a zsálya.
- kézimunka igényes növények, mint a körömvirág, amelyet háromnaponta kell szedni.

A növényeket a betakarítás után szárítjuk:

- természetes úton, napon vagy árnyékban,
- mesterséges úton, gáz illetve olajüzemű kazánok segítségével.

Praszna Lajos az értékesítéssel, a piaccal általában elégedett, inkább a termeléssel van gond. A forgótőke hiányában nem tudnak annyit termelni, amennyit a piac igényelne. A gazdasági társaság a gyógynövénytermesztésen kívül gépi bér munkát és őszi időszakban bérszárítást is vállal, valamint szaktanácsadással és pályázatírással is foglalkozik.

A cég vezetője tudományos kutatást is végez. Közel 3500 darabos digitalizált gyógy- és fűszernövények archívuma van. Szervezett már vidékfejlesztési tanácskozást és gyógynövény-konferenciát is. Júniusban egy ökológiai bemutatót és tanácskozást rendez. Kapcsolatban áll a gödöllői székhelyű Szent István Egyetemen és a Budapesti Corvinus Egyetem Kertészettudományi Karával.

Praszna Lajos fontosnak tartja a kapcsolatépítést a szakma képviselőivel, csak megfelelő jelenlét esetén számíthat sikerre. Mint a mezőgazdaság minden területén a gyógynövényes vállalkozások is gondokkal küszködnek. Feladni azonban nem szabad, és nem is érdemes. A múlt hibáit kezelni kell, a jövőt pedig építeni. Egyszerre ez nehéz feladat, de megoldható. Minden herencsényi nevében kívánunk erőt, kitartást a munkához! ■ **Varga Judit**

Praszna Lajos telepe (Fotó: Bohamek Miklós)

Szárított körömvirág
(Fotó: Praszna Lajos)

Jeles napok áprilisban

Áprilist szeszélyesnek mondhatjuk, ami legfőképp az időjárásban nyilvánul meg. Talán emiatt is nevezik április 1-jét a bolondok napjának.

Húsvét mozgó ünnep, időpontja a tavaszi napéjegyenlőséget, vagyis március 21-ét követő holdtölte utáni első vasárnapra esik, így március 22. és április 25-e közé kerülhet. Április tehát a legtöbb-szor húsvét hava. A húsvéti ünnepkör virágvasárnaptól (Jézus Jeruzsálembe való bevonulásától) fehérvasárnapig tart. Pálmaágas körmeneteket már a VI. században tartottak ezen a napon. A szentelt pálmát nálunk a barka helyettesíti. Nehol a barkagyűjtésnek is kialakultak hagyományai.

Nagysüttörtökön megszűnik a harangozás, egykor a gyermekek kerepléssel hívogatták a szertartásra a falu lakóit. Kisebb csoportokba szerveződve felosztották egymás között a falut, és kerepelve szaladtak végig az utcákon.

A nagypénteki passiók első hazai bizonyítéka a XV. századból való. A Szentsír, az Úr koporsója állítása a katolikus templomokban sajátos hazai, illetve közép-európai szokás. A sír körüli díszőrségállítás valamikor céhes, illetőleg jámbor társulati kiváltság volt. A nagypénteki ájtatosságnak része volt a kálváriajárás, a szentsír körüli virrasztás.

Nagyszombat fontos eseményei közé tartozik a keresztfelúj- és tűzszentelés. A szentelt tűz parázsát a szántóföldre, a szőlőbe is kivitték, hogy a termést ne verje el a jég.

Az ország több vidékén volt ismeretes *Jézus keresésének* szokása, amely még középkori liturgikus misztériumjátékokban gyökerezik éppen úgy, mint a betlehemezés. A Felső-Ipolyvidéken nagyszombat éjszakáján, éjfél előtt a templom bejáratánál gyülekeztek a hívek. A templom ajtaja elé térdeltek, és elkezdtek imádkozni, énekelni Jézus szenvedéséről, haláláról, feltámadásáról, a kenetvivő asszonyokról. Majd a bűnösök megtéréséért, mindenféle károk távolmaradásáért, jó termésért könyörögtek. Énekelve mentek a legelső határkeresztig és onnan sorba minden kereszthez, ami a falu határában állt. A legtávolabbi és egyúttal a legutoljára hagyott keresztnél volt elhelyezve a feltámadt Krisztus szobormása, amelyet valóságos diadalmenetben vittek vissza a templomba.

A húsvétvasárnapi szertartásokhoz tartozott már a X. század óta az ételszentelés. A húsvéti sonkát, bárányt, kalácsot, tojást, sőt, még a bort is a katolikus hívők szentelni viszik a templomba. A megszentelt húsvéti ételek megvédték a híveket a hosszú böjt után a mértéktelenség kísértésétől.

A víz tisztító, termékenységszavazsló erejébe vetett hit az alapja a húsvéthétfői locsolásnak. Valamikor vízbevető, vízbehányó hétfőnek nevezték

ezt a napot, ami utal a locsolás egykori módjára: gyakran a kúthoz vitték a lányokat és egész vödör vízzel leöntötték őket. Eredete részint a keresztelésre, részint arra a legendára utal, amely szerint a Jézus feltámadását hirdető jeruzsálemi asszonyokat locsolással akarták a zsidók elhallgattatni, illetve a Jézus sírját őrző katonák vízzel öntötték le a feltámadás hírére vivő asszonyokat.

Április 24-e sárkányölő Szent György ünnepe, aki évszázadokon át a lovagok, lovas katonák, fegyverkovácsok, vándorlegények és utóbb a cserkészek patrónusa volt. Legendája szerint legyőzte a sárkányt és kiszabadította fogságából a királylányt. A néphagyomány ettől a naptól számítja az igazi tavasz kezdetét. Szent György napja volt a pásztorok, béreseket szegődttetésének ideje, a szerződés általában Szent Mihályig volt érvényben.

Április 25-e Márk evangélista ünnepe. Ennek a napnak jellegzetes szokása a búzaszentelés. Mise után a hívek kereszttel, zászlókkal, Palócföldön a megtalált Krisztus szobrával megkerülték a templomot, majd kivonultak egy közeli búzaföldre, ahol a pap megszentelte a vetést. A szentelt búzát nagy becsben tartották. Az imakönyvbe tett búzaszálnak gonoszűző erőt tulajdonítottak.

Húsvét a világban

Finnországban csendesen ünneplik a húsvétot, ott a nagyhetet is csendes hétnek nevezik. Nagypénteken gyásruhába öltöznek, nem szabad tüzet gyújtani, és nem lehet érintkezni se az ismerősökkel, se másokkal. A böjtöt is szigorúan betartják, enni csak naplemente után szabad.

Németországban nagypénteken letakarják a kereszteket. A szombat estéig tartó szigorú böjt után a családok vasárnapi ebédjén a főszerepet a piros tojások, és a

bárány alakú torta kapja. A gyermekek húsvétkor a kertekben elrejtett húsvéti tojások és sütemények után kutatnak, amiben a felnőttek is szívest-örömet segítenek nekik. Szokás még húsvéti máglyát rakni, melyen a karácsonyfákat égetik el, így búcsúzva a téltől köszöntve a tavaszt.

Szicília kisvárosaiban a fiatalok Jézus és tizenkét apostolának szobrát hordozzák körbe a településen. Húsvét vasárnap délben a templom előtt eljátszák a feltámadási jelenetet. Az előadás fénypontja az, amikor Mária gyászában lefátyolozva megjelenik, majd amikor az apostolok elmondják neki, hogy fia feltámadt, ledobja magáról a fátylat. Így találkozik újra Krisztussal.

Mexikóban a húsvétot több mint két hétig ünneplik, Semana Santa-tól Pascua-ig. Semana Santa azt jelenti Szent Hét. Ekkor Jézus életének utolsó napjaira emlékeznek meg. Pascua azt a hetet jelenti, ami húsvét vasárnapjától a következő szombatig tart. Akkor Krisztus feltámadását ünneplik. Mexikóban ezekben a hetekben sokan utazásra adják a fejüket, és sok városban passiójátékot rendeznek, amiben a színészek olyan öltözékben lépnek fel, amelyet kétezer évvel ezelőtt, Jézus idejében viselhetek.

Ausztráliában a nyulat – bár már beépült a keresztény húsvét ünnepebe –, nem igazán találják nemzetségükhez illőnek. Ausztráliában ugyanis a nyuszik hatalmas gazdasági károkat okoznak, és a legtöbb államban hivatalosan nem is tarthatók. Csak a bűvészek és az oktatási intézmények rendelkeznek nyúlal, de nekik is rengeteg időbe telik, míg az ehhez szükséges engedélyeket megkapják. Az elmúlt években az erszényes nyúl, ez az őshonos ausztrál állat vette át a házi nyúl szerepét a húsvét szimbolikájában. Egy közös tulajdonságuk biztosan van: a hosszú fül! ■

Varga Judit

Herencsény rejtett kincsei

A Dropka-ház Várason

Ha az 1950-es években Herencsény lakosai kevésbé szorgalmasak, ma Várás – hivatalosan a Petőfi utca – méltó vetélytársa lenne Hollókőnek. Akkoriban igyekvő szüleink, nagyszüleink a régi palóházakhoz még egy szobát ragasztottak, az ablakokat nagy háromszárnyasokra cserélték, a fehér meszelést színes kőporozás váltotta fel. Idővel a tévesztés miatt feleslegessé váló pajták, fészek eltűntek, az istállókból garázs lett. Akkoriban ezek az átalakítások a modernizáció jelei voltak, ma már azonban tudjuk, hogy sok

népajzi értékünk is áldozatul esett a divatnak.

Alig maradt néhány igazi palócporta Herencsényben. Közöttük a legszebb és leglátványosabb a Várás elején található Dropka-ház, amely szép szőlővel befuttatott tornácával, jellegzetes kőistállójával igazi dísz az utcának. Ha bepillantunk a szobákba, láthatjuk, hogy az elsőház sok régi paraszti használati tárgyat rejt.

Volt idő, amikor fillérekért, leértékelt edényekért cserébe hordták el a faluból a díszes petróleumlámpákat, festett tányérokat, cserép-

Fotó: Bohanek Miklós

edényeket, parazsas vasalókat, mángorlókat, guzsalyokat. Az a kevés, ami megmaradt, különösen értékes, ilyen gazdagságban pedig egyetlen család sem őrizte meg egykori használati tárgyait. Köszönjük a Tácsik és a Cserődi familia tagjainak az értékmentést, hisz nem csak maguknak őrizték meg mindezt, hanem mindannyiunknak. Vigyázzanak rá továbbra is! ■

Elfeledett ételeink

Könnnyű a dolga a mai háziasszonynak. Ha kigondolja, hogy mit szeretne főzni, minden hozzávalót megvásárolhat, még a legkülönlegesebb olasz vagy kínai ételekhez is. Nem volt ez így régen! Nagyanyáink, dédanyáink csak azzal gazdálkodhattak a konyhában, amit maguk megtermeltek. A szegénység sok fortélyra, ügyeskedésre kényszerítette őket. Mindig volt elegendő étel, néha még édesség is. A következőkben megpróbáljuk összegyűjteni azokat a recepteket, amiket már „nem divat” főzni és fogyasztani, amiket szinte el is felejtünk, pedig némelyikük egészségesebb, mint a ma közkedvelt rántott hús.

Kérjük, hogy aki még emlékszik gyermekkorára kedvelt, de mára már elfeledett ételére, süteményére, juttassa el receptjét a szerkesztőséghez. ■

Rongyos haluska (a gyerekek különösen szerették)

Lisztből sóval és vízzel a levestésztnál puhább tésztát gyúrunk. Vékonyra nyújtjuk, és széles csíkokra vágjuk, mintha levestésztát (csíkot) készítenénk. Nem metéljük fel, hanem kézzel csipegetjük a forrásban lévő vízbe. Ha kifőtt, rózsaszínűre pirított hagymás zsírral meglocsoljuk.

(Petrovecz Lászlóné)

Kukorica görhe (a legegyszerűbb sütemény)

Az átszitált kukoricalisztet annyi vízzel keverték össze, amennyit felvett. Tepsibe simították, és néhány óráig meleg helyen állni hagyták. Ezalatt a vizet felszívta, és édes lett. Sütőben megsütötték.

Ma is elkészíthetjük egy kicsit „modernebb” módon:

A lisztet keverjük el kis sóval, zsírral vagy margarinnal, majd langyos, cukros élesztővel dagasszuk fakanállal. Akkor jó a tészta, ha már elengedte a fakanalat. Tegyük zsírozott, lisztezett tepsibe, kelesszük még, majd süssük meg.

(Bacskó Jánosné és id. Szandai Józsefné)

AZ IGE

Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek.
És áhítattal ejtsétek a szót,
A nyelv ma néktek végső menedéktek,
A nyelv ma tündérvár és katakomba,
Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek!

E drága nyelvet porrá ne törjétek,
Ne nyúljon hozzá avatatlanul
Senki; ne szaggassátok szirmaikat
A rózsafának, mely hóban virul!
Úgy beszéljen ma ki-ki magyarul,
Mintha aranyat, tömjént, mirhát hozna!

És aki költő, az legyen király,
És pap és próféta és soha más,
Nem illik daróc főpapi talárhoz,
S királyi nyelvhez koldusdadogás!

Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek,
Vigyázzatok a nyelv ma szent kehely,
Ki borát issza: Élet borát issza!
Előre néz s csak néha vissza,
S a kelyhet többé nem engedi el.

Reményik Sándor

Éjfél utött már az óra...

Községünk őrei

**„Éjfél utött már az óra, térjetez hát nyugovóra!”
Ilyen versikéket énekeltek évszázadokon át a falvak,
városok éjjeli őrei, akiket csak néhány évtizede váltott fel a hivatalos közrendvédelem. Ekkor nem is gondoltuk, hogy még eljön az idő, amikor a polgároknak ismét maguknak kell gondoskodni javaik védelméről. A polgárőrök nélkül bizony nehezen tartható fenn a közbiztonság.**

Kis falunkban 1998 óta működik polgárőrség. Közel 40 fővel alakult, jelenleg 28 tagja van. Elnöke *Jusztin Sándor*, elnökhelyettese *Demkó György*, titkára *Szandai Márton*, gazdasági vezetője *Kiss Péter*. Az elnökség tagja még *Dropka József*. A polgárőrség további tagjai: *Babcsán Gábor*, *Bacskó Zsolt*, *Barát József*, *Bendiák Csaba*, *Brezovszki Albert*, *Dropka Jácint*, *Géczi Pál*, *Gyurovics János*, *Hajdú Roland*, *Horák József*, *Jusztin József*, *id. Kalmár László*, *ifj. Kalmár László*, *Keresztúri Tibor*, *Kiss Gábor*, *Kiss Mihály*, *ifj. Mészáros István*, *Stír Sándor*, *Szabados János*, *Szabó Tibor*, *Szalai János*, *Szalai Károly* és *Szentesi Roland*.

A polgárőrség feladata több, mint a közrend védelme és az állam-polgárok biztonságérzetének javítása. A bűncselekmények számának mérséklése mellett a baleset-megelőzésben, a gyermek- és ifjúságvédelemben, valamint a környezetvédelemben is érzékelhető a szervezet hatása. Az eredményesebb működés érdekében kapcsolatot tartanak a környező települések hasonló egyesületeivel, a rendőrséggel és a határőrséggel. A *Szomszédok Egymásért Mozgalom* népszerűsítése is a polgárőrök feladata. Ennek lényege, hogy mindenki figyeljen a szomszédjára, az utcában történetekre, mert az egymást segítő emberek közössége a legjobb védelem a bűn ellen.

A polgárőrség tagjai minden hétvégén éjszakai szolgálatot adnak, a helyi futballmérkőzéseken felügyeletet látnak el. Ugyancsak fontos szerepet kapnak a falunapok és egyéb rendezvényeken. A balassagyarmati és a magyarnándori rendőrségek irányítása mellett olykor több ezer

ember eligazítását, parkoltatását, valamint fontos protokollszemélyek fogadását kell biztosítaniuk.

A Polgárőr Egyesület közvetlen politikai tevékenységet nem folytathat, politikai pártok támogatását nem fogadhatja el, és politikai pártokat nem támogathat. A polgárőrség a Polgármesteri Hivatal finanszírozásával működik. Működésük 8 éve alatt sajnos még csak egy civil támogatójuk volt, Dienstmann Tamás.

A polgárőrségnek azok a személyek lehetnek tagjai, akik betöltötték 18. életévüket és büntetlen előéletűek. Férfiak és nők is lehetnek tagok. Minden polgárőr fényképes igazolvánnyal rendelkezik. Ezeket az Országos Polgárőr Szövetség állítja ki. Munkájukért a polgárőrök nem kapnak fizetést: ingyen, térítés nélkül dolgoznak, önkéntesen, társadalmi munkában. Amióta falunkban polgárőrség működik nem történtek hétfégi betörések és rablások. Megérdemlik a tiszteletet és a támogatást! ■

Pszota Csilla

Születésnapok

április 2.	40 éves	Bednárné Kiss Éva	Rákóczi u. 3.
április 4.	80 éves	Herceg István	Hunyadi u. 8.
	55 éves	Bacskó Józsefné (Szalai Ilona)	Kossuth u. 68.
	35 éves	Barkó Ferencné (Korbely Hajnalka)	Kossuth u. 158.
április 5.	65 éves	Bacskó Gézané (Jusztin Ilona)	Dobó K. u. 1.
április 13.	50 éves	Percze Jánosné (Szlobodnyik Ilona)	Rákóczi u. 18.
április 14.	20 éves	Kerekes Gábor	Dózsa u. 4.
április 16.	30 éves	Révainé Kiss Brigitta	Petőfi u. 1/C.
április 20.	45 éves	Horák Vincéné (Szedlák Eszter)	Hunyadi u. 9.
április 22.	40 éves	Holes Lászlóné (Szakács Tünde)	Béke u. 9.
április 26.	35 éves	Bacskó Andrea	Kossuth u. 166.
április 29.	30 éves	Szilfai Szilvia	Kossuth u. 180.

APRÓHIRDETÉSEK

SZEMÉTSZÁLLÍTÁS! Értesítjük a lakosságot, hogy a szemétszállítás rendje megváltozott. Folyamatosan, minden hét csütörtökén elszállítják a szemetet.

*

A Palócföld Hagyományörző és Vidékfejlesztési Közhasznú Alapítvány kéri a falu adózó polgárait, hogy személyi jövedelemadójuk 1%-áról az alapítvány javára rendelkezzenek. Az 1%-ból befolyó összeget a Herencsényi Palóc Búcsú megrendezésére fordítjuk.

Adószámunk: 18641183-1-12.

*

RECEPTEK KIVÁLTÁSA. Minden héten lehetőség lesz a kedden felíratott gyógyszerek kihozatalára azok számára, akik ezt nem tudják megoldani. Kissné Bucsánszki Márti kéri, hogy aki erre igényt tart, vigye el a receptet és a pénzt a Polgármesteri Hivatal épületébe szerdán reggel 8–9-ig. További információt a helyszínen kapunk!

Járjunk Könyvtárba!

Napjaink értékvesztő világában egyre inkább háttérbe szorul a hagyományos kultúra, a művelődés. A rendszerváltást követően a kis településeken megfelelő támogatások híján bezártak a művelődési házak, a mozik, sok helyen megszűnt a könyvtár is.

Községünk, lélekszámahoz viszonyítva még a jobb helyzetben lévők közé tartozik, hiszem működnek hagyományörző csoportjaink, a Művelődési házban még ott gödöllői fotóstúdió kiállítása, a Fonóban a néprajzi hagyatékunk szép összeállítása látható, és még látogatható a községi könyvtár. Állománya több mint 7000 kötetes.

Minden korosztály megtalálhatja magának olvasnivalóját. Vannak gyermek- és mesekönyvek, ifjúsági regények, kötelező és ajánlott olvasmányok, szórakoztató művek, szép- és szakirodalom. Sajnos a szakirodalmi könyvek kicsit elavultak, mert a gyarapításra és frissítésre nincs elég pénz.

Könyvtárunk látogatottsága az elmúlt években nagyon lecsökkent. Nyilván a számítógép, az Internet, a televízió, a rohanó életmód nem kedvez az olvasásnak. Pedig hosszú téli délutánokon, esteiken mindenkinek lenne ideje az olvasásra, de a legtöbb embernek sokkal könnyebb bekapcsolnia a televíziót és néznie 3–4 órán keresztül. A tavasz beköszöntével nekünk, falusi embereknek egyre több a munkánk és elfoglaltságunk, kevesebb időnk marad az olvasásra, de egy-egy szép novella vagy vers nem venne el sok időt. Talán mert olyan természetes a könyv, azért nem becsüljük. Szeretnék idézni egy mondatot Móra Ferentől, ami nagyon jellemző mai világunkra:

„A jó könyveket el kellene tiltani, hogy olvassák is őket.”

A könyvtár nyitva tartása megegyezik a teleházéval, **délutánonként 13.00 és 19.00 óra között látogatható.** Csütörtökön és vasárnap zárva vagyunk.

Az idősebbeknek és a betegeknek a szociális ellátás keretében házhöz viszem a kért könyveket.

Mindenkit szeretettel várók kis könyvtárunkba! Szívesen segítők a könyv kiválasztásában is. ■

Pszota Csilla